

GENERALINIO ADVOKATO
M. POIARES MADURO IŠVADA,
pateikta 2008 m. birželio 26 d.¹

1. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą *Corte Suprema di Cassazione* (Italijos aukščiausiasis kasacinis teismas) Teisingumo Teismui pateikė klausimą, susijusį su Protokolo dėl Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų ir Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklių dėl imuniteto nuo procesinių veiksmų ir persekiojimo, kuriuo naudojasi Europos Parlamento nariai, teisingu išaiškinimu.

2. Abi bylos, kurias nagrinėjant pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą, susijusios su Europos Parlamento (EP) nariui iš Italijos pareikštais ieškiniais dėl šmeižto. Nacionaliniai teismai pripažino jo kaltę ir nurodė jam atlyginti atsakovų patirtą žalą. Teisingumo Teismo klausama, pirma, ar nacionalinis teismas, nagrinėjantis EP nariui pareikštą civilinį ieškinį, privalo prašyti Europos Parlamento atšaukti jo imunitetą tuo atveju, kai pats EP narys neprašė Europos Parlamento ginti jo imunitetą, ir, antra, ar nacionalinis teismas turi teisę pats nuspręsti, ar EP nario veiksams taikomas

imunitetas, jei Europos Parlamentas neprašė apie savo ketinimą ginti atitinkamo nario imunitetą.

I — Faktinės aplinkybės

3. Atsakovas pagrindinėse bylose Alfonso Luigi Marra 1994–1999 m. buvo Europos Parlamento narys. Būdamas EP nariu, jis išplatino skrajučių, kuriose buvo kritikuojama Italijos teisingumo sistema bei atskiri teisėjai. Antonio Clemente ir Eduardo De Gregorio, kurių pavardės buvo minimos skrajutėse, nariui A. Marra pareiškė ieškinius dėl šmeižto. Pirmojoje instancijoje ieškinius nagrinėjusiam teismui patenkinus jų ieškinius ir priteisus žalos atlyginimą, A. Marra pateikė apeliacinį skundą *Corte d'appello di Napoli* (Neapolio apeliaciniam teismui). *Corte d'appello di Napoli* savo 2002 m. sausio 23 d. ir kovo 6 d. Sprendimuose (A. Clemente byloje) ir 2002 m. vasario 22 d. Sprendime (E. De Gregorio byloje) patvirtino pirmojoje instancijoje bylas nagrinėjusio teismo sprendimus, nusprenddamas, kad nagrinėjamiems pareiškimams netaikomas Protokolas dėl Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų. A. Marra kasacine tvarka kreipėsi į *Corte Suprema di Cassazione*, be kita ko, nurodydamas, kad *Corte d'appello di Napoli* neteisingai pritaikė Europos Parlamento darbo

1 — Originalo kalba: anglų.

tvarkos taisyklių 6 straipsnį, nustatantį procedūrą, kurios reikia laikytis nagrinėjant prašymus atšaukti EP nario imunitetą.

kompetentingiems teismams turėtų būti pasiūlyta sustabdyti bylą nagrinėjimą, kol Parlamentas priims galutinį sprendimą.

4. Per tą laiką A. Marra 2001 m. vasario 16 d. išsiuntė laišką Europos Parlamento pirmininkui, kuriame paprašė pagal Darbo tvarkos taisyklių 6 straipsnį imtis veiksmų jo imunitetui ginti. 2001 m. balandžio 11 d. Pirmininko raštu jo prašymas perduotas Teisės reikalų ir vidaus rinkos komitetui. 2002 m. sausio 23 d. posėdyje komitetas nusprendė imtis veiksmų A. Marra naudai ir suformulavo atitinkamą rekomendaciją 2002 m. gegužės 30 d. Pranešime dėl narių iš Italijos imuniteto ir Italijos valdžios institucijų veiksmų šiuo klausimu². 2002 m. birželio 11 d. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Parlamento nario imuniteto Italijoje ir Italijos valdžios institucijų veiksmų šiuo atžvilgiu³, kurioje teigiama:

2. Paveda Pirmininkui perduoti šį sprendimą ir komiteto pranešimą Italijos nuolatiniam atstovui, kad šis juos perduotų atitinkamai Italijos Respublikos valdžios institucijai.“

II — Prejudiciniai klausimai

5. 2007 m. vasario 20 d. Nutartimi *Corte Suprema di Cassazione* Teisingumo Teismui pateikė du klausimus, susijusius su nuostatomis dėl EP narių imuniteto.

„1. (Parlamentas) nusprendžia, kad <...> ir Alfonso Marra atvejais iš pirmo žvilgsnio yra absoliutaus imuniteto atvejais, kad kompetentingų teismų turėtų būti paprašyta Parlamentui perduoti dokumentus, būtinus nustatyti, ar nagrinėjama atvejais šiems nariams einant pareigas pareikštos nuomonės ar balsavimo atžvilgiu taikytinas absoliutus imunitetas pagal Protokolo 9 straipsnį, ir kad

„1. Darant prielaidą, kad Europos Parlamento narys nepasinaudoja Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklių 6 straipsnio 2 dalyje jam suteikta teise tiesiogiai prašyti pirmininko ginti jo privilegijas ir imunitetą, ar civilinę bylą nagrinėjantis teismas bet kuriuo atveju

2 — (2001/2099(REG)), A5-0213/2002, Pranešėjas: seras Neil McCormick.

3 — (2001/2099(REG)), P5_TA (2002)0291.

turi prašyti pirmininko atšaukti jo imunitetą, siekdamas tęsti procesą ir priimti sprendimą?

arba

2. Nesant Europos Parlamento išreikšto noro ginti Parlamento nario imunitetą ir privilegijas, ar civilinę bylą nagrinėjantis teismas gali priimti sprendimą dėl privilegijos buvimo, atsižvelgiant į konkrečias nagrinėjamos bylos aplinkybes?“

A. Marra pateikė tokį prašymą ir kad Parlamentas nurodė, jog šio nario pareikškimams gali būti taikomas imunitetas, paprašė nacionalinio teismo perduoti reikalingus dokumentus ir pavedė savo pirmininkui perduoti jo sprendimą Italijos nuolatiniam atstovui⁴. Per teismo posėdį Parlamento atstovas patvirtino, kad rezoliucija buvo perduota ne tiesiogiai nacionaliniam teismui, o Italijos nuolatiniam atstovui. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą minimas 2002 m. gegužės 30 d. Teisės reikalų ir vidaus rinkos komiteto pranešimas, o ne 2002 m. birželio 11 d. Europos Parlamento rezoliucija, kurioje patvirtintos tame pranešime suformuluotos rekomendacijos. Per teismo posėdį paprašius pateikti paaiškinimus, Italijos vyriausybės atstovas atkreipė mūsų dėmesį į tuos nutarties punktus, kuriuose minimas 2002 m. gegužės 30 d. pranešimas, ir pareiškė, kad nacionalinis teismas savo klausimą suformulavo būtent taip, nes jis pranešimą laikė parengiamąja, o ne galutine Parlamento pozicija. Tačiau Parlamentas savo galutinę poziciją patvirtino priimdamas 2002 m. birželio 11 d. rezoliuciją, kuri, kaip teigė Parlamento atstovas, buvo perduota Italijos nuolatiniam atstovui.

7. Bet kuriuo atveju, kadangi tiek A. Marra, tiek Europos Parlamentas ėmėsi veiksmų,

6. Iš klausimų formuluotės matyti, kad nacionalinis teismas daro prielaidą, jog A. Marra neprašė Europos Parlamento pirmininko ginti jo imuniteto, o Parlamentas nepranešė apie ketinimą jį ginti. Vis dėlto neabejotina, kad

⁴ — Galimas paaiškinimas: kai pirmosios instancijos teismas nagrinėjo prieš A. Marra pareikštus ieškinius, Europos Parlamentas dar nebuvo priėmęs savo rezoliucijos, todėl *Corte Suprema di Cassazione*, persvarstydamas žemesnių instancijų teismų sprendimus, iš tiesų nagrinėjo klausimą, ar jie buvo teisingi nesant A. Marra arba Europos Parlamento veiksmų. Bet kuriuo atveju manau, jog atsakymas, kurį pateiksiu toliau, suteiks pakankamas gaires dėl atitinkamų Protokolo nuostatų aiškinimo, kad nacionaliniai teismai galėtų priimti sprendimą byloje, net jeigu faktinės aplinkybės buvo tokios, kokios nurodytos prašyme priimti prejudicinį sprendimą.

manau, abu klausimus galima performuluoti taip:

9. 10 straipsnyje teigiama:

„Kai Europos Parlamento nariui pareiškiamas civilinis ieškinys, ar bylą nagrinėjantis teismas turi prašyti Parlamento nuomonės, ar skundžiamiems veiksams taikomas imunitetas, ar jis gali pats nuspręsti dėl tokios privilegijos buvimo?“

„Europos Parlamento nariai sesijų metu naudojami:

III — Parlamento nario imunitetas Europos teisėje

a) savo valstybės teritorijoje – imunitetais, kurie toje valstybėje yra suteikiami parlamento nariams;

Principai

8. Atitinkamas nuostatas galima rasti Protokolo dėl Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų 9 ir 10 straipsniuose. 9 straipsnyje numatyta:

b) visų kitų valstybių narių teritorijose – imunitetu nuo bet kokios sulaikymo priemonės ir patraukimo atsakomybėn.

„Europos Parlamento nariai negali būti apklausiami, sulaikomi ar traukiami atsakomybėn dėl einant pareigas pareikštos nuomonės ar balsavimo.“

Imunitetas taip pat galioja Europos Parlamento nariams vykstant į Europos Parlamento susitikimų vietą arba grįžtant iš jos.

Imunitetu negali naudotis narys, užkluptas darantis nusikaltimą, taip pat joks imunitetas negali sukliudyti Europos Parlamentui pasinaudoti savo teise atšaukti vieno iš narių imunitetą.“

10. Pirmiausia reikia pastebėti, kad šie du straipsniai nepanaikina vienas kito taikymo galimybės, bet, atvirkščiai, vienas kitą papildo ir turi būti skaitomi kartu. Todėl tikėtina, kad tie patys veiksmai gali patekti į abiejų straipsnių taikymo sritį ir jiems gali būti taikoma abiejų straipsnių teikiama apsauga.

11. Antra, aiškinant šias nuostatas svarbu atsižvelgti į jų tikslą ir paskirtį. Kaip teisingai nurodo Parlamentas ir Komisija, parlamentinis imunitetas yra institucinė priemonė, kurios tikslas – užtikrinti Europos Parlamento ir jo narių nepriklausomumą bei palengvinti jo, kaip kolektyvinio organo, atliekančio esminį vaidmenį laisvoje ir demokratinėje visuomenėje, veikimą. Vis dėlto kartu reikia pripažinti, kad atskiri asmenys – Parlamento nariai – taip pat naudojami šia priemone. Dėl savo pobūdžio Parlamento nario imunitetas tam tikriems asmenims dėl jų atliekamos institucinės funkcijos, padedančios Parlamentui įgyvendinti demokratinį vaidmenį, suteikia privilegiją, kuri nesuteikiama kitiems, tokios funkcijos neatliekantiems, piliečiams. Jis pagrįstas idėja, kad mes, kaip politinės bendruomenės nariai, susitariame, jog atstovaujamojoje demokratijoje kiekvieno bendruomenės nario interesams naudinga,

kad mums atstovauti išrinkti asmenys naudotųsi šia privilegija tam, kad galėtų šias pareigas vykdyti tinkamai ir veiksmingai. Taigi turėtų nekilti abejonių, jog parlamentiniu imunitetu siekiama apsaugoti tiek pačią Parlamento instituciją, tiek jos narius kaip atskirus asmenis.

12. Šis dvilypis parlamentinio imuniteto pobūdis matyti iš Protokolo 9 ir 10 straipsnių formuluotės ir struktūros. 10 straipsnyje nustatomos aplinkybės, kuriomis Parlamento narys gali naudotis imunitetu Parlamento sesijų metu savo valstybės narės teritorijoje, kitos valstybės narės teritorijoje arba vykstant į Europos Parlamento posėdžių vietą ar grįžtant iš jos, o toliau teigiama, kad Parlamentas gali atšaukti imunitetą ir kad juo apskritai negali naudotis Parlamento narys, užkluptas darantis nusikaltimą. Atrodo, kad šiuo atžvilgiu Bendrijos teisės aktų leidėjo rūpestis yra apsaugoti EP narius nuo priemonių, kurios gali trukdyti jiems dalyvauti Parlamento sesijose ir eiti parlamentines pareigas. Tačiau Parlamentas bet kada gali atšaukti šią privilegiją, jei mano, kad nario elgesys nesujęs su jo, kaip Parlamento nario, funkcija ir todėl jis negali naudotis parlamentiniu imunitetu. Pavyzdžiui, jei narys kaltinamas sukčiavimu arba žmogžudyste, Parlamentas iš principo turėtų atšaukti jo imunitetą, nepaisant to, kad jį nuteisus jis nebegalės eiti parlamentinių pareigų, nes šie veiksmai yra visiškai nesuję su EP nario pareigybės pobūdžiu, nebent, žinoma, jis turi pagrindo manyti, jog kaltinimai yra visiškai nepagrįsti ir jais siekiama kištis į EP nario politinę veiklą bei sutrukdyti jam vykdyti parlamentines pareigas. 9 straipsnis, kuris taikomas einant pareigas pareikštai nuomonei ir balsavimui,

atvirksčiai, pirmiausia skirtas apsaugoti politinio dialogo, taigi ir paties Europos Parlamento bei jo procedūrų, integralumą. Priemonių nariui taikymas dėl jo, kaip EP nario, nuomonės ar balsavimo būtų pasikėsinimas į pačią Parlamento instituciją, nes jos sumenkintų jo, kaip atvirų debatų ir demokratinių svarstymų forumo *par excellence*, statusą. Žinoma, pagal 9 straipsnį, kaip ir pagal 10 straipsnį, atskiri Parlamento nariai taip pat naudojami imunitetu ta prasme, kad jie atleidžiami nuo būtinybės atsakyti į teisme pareikštus kaltinimus; tačiau ši nuostata grindžiama tuo, kad leidimas patraukti atsakomybėn už nuomonės ar balsavimus iš esmės pakenktų atstovaujamajai svarstymų demokratijai.

atšaukta. Šiuo atžvilgiu galima tvirtinti, kad 9 straipsnis sudaro parlamentinės privilegijos branduolį, nes ji negali būti atšaukta ir EP nariai gali ja remtis net ir procesinių veiksmų, kurie pradėti pasibaigus jų kadencijai, atžvilgiu, o 10 straipsnis numato papildomą apsaugą (nes jo taikymo sritis platesnė nei 9 straipsnio), kuri vis dėlto gali būti Parlamento atšaukta ir yra taikoma tik procesiniams veiksams EP nario mandato laikotarpiu.

Marra atvejis

13. Ši skirtumą patvirtina tai, kad pagal 10 straipsnį Europos Parlamentas imunitetą atšaukti gali, o pagal 9 straipsnį – ne. 10 straipsnio taikymo sritis yra platesnė nei 9 straipsnio, nes jis taikomas ne tik nuomonėms ir balsavimams, bet ir kitiems veiksams; vis dėlto jo teikiama apsauga yra ribota, nes Parlamentas imunitetą gali atšaukti. Kita vertus, nors 9 straipsnio taikymo sritis yra siauresnė (jo apsauga galioja tik nariui einant parlamentines pareigas pareikštoms nuomonėms ir balsavimams), jis suteikia absoliučią apsaugą – nustatius, kad nuomonė ar balsavimas yra susiję su nario parlamentinėmis pareigomis, privilegija jokių būdu negali būti

14. A. Marra yra Italijos pilietis, norintis pasinaudoti imunitetu Italijoje dėl įvykių, įvykusių jam būnant Europos Parlamento nariu. Jis išplatino minėtas skrajutes 1996–1997 m., o E. De Gregorio pareiškė ieškinį dėl šmeižto 1998 m. birželio 8 dieną⁵. Kadangi procesas pradėtas jam vis dar einant EP nario pareigas, jis visų pirma turėjo teisę į Protokolo 10 straipsnyje numatytą apsaugą; pagal 10 straipsnio 1 dalies a punktą jam

⁵ – Prašyme priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta A. Clemente ieškinio A. Marra pateikimo data.

turėtų būti suteiktos tokios pačios privilegijos kaip Italijos Parlamento nariams.

privalo arba vadovautis šiuo sprendimu ir nutraukti procesą prieš atitinkamą EP narį, arba jį užginčyti Konstituciniame teisme.

15. Italijos Konstitucijos 68 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatyta tokia Italijos Parlamento narių pareiškimų apsauga: „Parlamento nariai negali būti patraukti atsakomybėn už einant pareigas išreikštą nuomonę ir balsavimus“. Iš nutarties, kuria kreiptasi į Teisingumo Teismą, aišku, kad Italijos teismas, kuriame pradėtas civilinis ar baudžiamasis procesas prieš Italijos parlamento narį, neprivalo prieš tęsdamas šį procesą prašyti to Parlamento išankstinio leidimo arba jo nuomonės dėl to, ar taikytinas Italijos Konstitucijos 68 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatytas imunitetas. Pastarojoje nuostatoje Italijos parlamento nariui yra numatyta apsauga nuomonių ir balsavimų atžvilgiu tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir Protokolo 9 straipsnyje ir, kaip savo 2002 m. birželio 11 d. Rezoliucijoje pažymėjo Europos Parlamentas, abi šios nuostatos numato tokį patį absoliutų imunitetą⁶. Įvertinti, ar ši privilegija taikoma konkrečios bylos faktinėms aplinkybėms, ir imtis atitinkamų veiksmų privalo pats teismas. Vis dėlto atrodo, kad jei Italijos parlamentas aiškiai nusprendė, jog šis atvejis patenka į Konstitucijos 68 straipsnio pirmosios pastraipos taikymo sritį ir todėl jam taikomas absoliutus imunitetas, teismas

16. Vis dėlto išankstinis Italijos parlamento leidimas yra būtinas, jei teismas ketina Parlamento nario atžvilgiu pritaikyti vieną iš 68 straipsnio antrojoje ir trečiojoje pastraipose išvardytų priemonių, tarp kurių yra krata, areštas ar kitoks laisvės apribojimas, pokalbių pasiklausymas ir korespondencijos poėmis. Šiomis nuostatomis Italijos parlamento nariui suteikiama ribota privilegija – iš principo jie apsaugoti nuo tokių priemonių, nebent Parlamentas, teisminei institucijai paprašius, nuspręstų leisti jas taikyti.

17. Atitinkamai jei A. Marra grėstų areštas arba kita jo laisvę varžanti priemonė kaip jam pareiktų kaltinimų dėl šmeižto pasekmė, teismas privalėtų prašyti Europos Parlamento atšaukti jo imunitetą pagal Protokolo 10 straipsnio 3 dalį ir susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kol Parlamentas priims sprendimą dėl jo prašymo. Tačiau A. Marra nekilo tokia grėsmė: ieškovi pagrindinėse bylose jam pareiškė civilinį ieškinį ir iš jo buvo priteista atlyginti žalą. Italijos teismai neprivalėjo prieš priteisdami žalos atlyginimą

6 — Rezoliucijos (2001/2099(REG)), P5_TA (2002)0291, C punktas.

prašyti atšaukti imunitetą, o Protokolo 10 straipsnio trečioji pastraipa šiuo atveju netaikoma.

18. A. Marra tvirtina, kad jo pareiškimams taikoma Protokolo 9 straipsnyje numatyta absoliuti privilegija, kuri Europos Parlamento nariams iš esmės garantuoja tokią pačią apsaugą jų nuomonių atžvilgiu, kokią Italijos parlamento nariams garantuoja Italijos Konstitucijos 68 straipsnio pirmoji pastraipa⁷. Kokios procedūros turėtų laikytis nacionaliniai teismai, nagrinėjantys tokį ieškinį? Tai yra pagrindinis klausimas, kurio atsakymo gaires nacionalinis teismas Teisingumo Teismo prašo pateikti. Pagal atitinkamą Italijos Konstitucijos nuostatą dėl absoliutaus imuniteto (68 straipsnio pirmoji pastraipa) teismai gali patys nuspręsti, ar konkrečiu atveju esama privilegijos, neprašydami Parlamento nuomonės, kai pastarasis jos nepareišė. Ar jie gali taip elgtis aiškindami Protokolo 9 straipsnį? Ar vis dėlto būtina kreiptis į Europos Parlamentą, kad jis priimtų sprendimą šiuo klausimu?

7 — Taigi Protokolo 10 straipsnio pirmosios pastraipos a punkte reikalaujamas atitiktis ryšys šiuo atveju yra tarp Italijos Parlamento narių imuniteto pagal Konstitucijos 68 straipsnio pirmąją pastraipą ir Europos Parlamento narių imuniteto pagal Protokolo 9 straipsnį.

19. Pirmuoju klausimu *Corte Suprema di Cassazione* nurodo prašymą „atšaukti imunitetą“. Kaip paaiškinta pirmiau, tokia galimybė nenumatyta dėl Protokolo 9 straipsnyje įtvirtinto absoliutaus imuniteto. Šiuo atveju iš esmės norėta sužinoti, ar nacionalinis teismas turėtų prašyti Europos Parlamento *nuomonės* arba *rekomendacijos* dėl to, ar konkretaus ginčo faktinėms aplinkybėms taikytinas absoliutus imunitetas, kai Europos Parlamentas nepareišė nuomonės šiuo klausimu.

20. Atsakant į šį klausimą reikėtų pradėti nuo 9 straipsnio formuluotės. Ši nuostata suteikia esminę privilegiją – absoliutų imunitetą nuo bet kokių procesinių veiksmų, tačiau nenustato nacionaliniams teismams procesinės pareigos konsultuotis su Europos Parlamentu dėl privilegijos egzistavimo konkrečiu atveju. Jei Bendrijos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs šiuo atžvilgiu apriboti nacionalinių teismų galias, jis būtų tai aiškiai numatęs; kadangi tokios nuostatos nėra, Protokolo 9 straipsnio negalima aiškinti taip, kad juo nacionalinių teismų reikalaujama prašyti Europos Parlamento nuomonės dėl privilegijos egzistavimo.

21. Panašią išvadą galima daryti iš Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklių 6 straipsnio 3 dalies, kurioje numatyta: „Kiekvienas *Parlamento nario* ar *buvusio Parlamento nario* Pirmininkui atsiųstas

prašymas ginti imunitetą ir privilegijas yra paskelbiamas plenarinio posėdžio metu ir perduodamas atsakingam komitetui“ (pasiviruojant šriftu pažymėta mano). Čia aiškiai nurodoma, kad iniciatyvos turi imtis atitinkamas esamas arba buvęs Parlamento narys. Jis turi apie savo atvejį pranešti Primininkui ir prašyti Parlamento imtis veiksmų jo imunitetui ginti. Nei 6 straipsnio 3 dalyje, nei jokiaje kitoje Darbo tvarkos taisyklių nuostatoje nėra nieko, kas patvirtintų požiūrį, jog nacionaliniai teismai patys privalo pradėti šią procedūrą. Be to, tokia nacionalinių teismų pareiga negalėjo būti įtraukta į Darbo tvarkos taisykles. Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų yra pirminės Bendrijos teisės dalis, tačiau Darbo tvarkos taisyklės yra tik vidaus dokumentas, Europos Parlamento parengtas reguliuoti savo paties reikalų tvarkymą; šios taisyklės nesukuria teisinių padarinių valstybių narių teisinėse sistemose ir negali nustatyti pareigų nacionaliniams teismams.

22. Todėl manau, kad jei esamo arba buvusio Parlamento nario prašymu Europos Parlamentas nenurodė, jog konkrečiam atvejui taikomas imunitetas, nacionalinis teismas neprivalo pats pradėti šios procedūros ir prašyti Parlamento pateikti nuomonę dėl imuniteto egzistavimo.

23. Dabar išnagrinėkime priešingą scenarijų ir tarkime, jog Parlamentas iš tiesų pareiškė nuomonę. Tokiu atveju esamas arba buvęs Parlamento narys, norintis pasinaudoti imunitetu, Parlamento pirmininko paprašė ginti jo privilegiją pagal Darbo tvarkos taisyklių 6 straipsnio 3 dalį, o Parlamentas nusprendė, kad jo atvejui taikomas imunitetas. Ar šis sprendimas nacionaliniam teismui yra privalomas?

24. Iš principo manau, kad ne. Procedūros, pagal kurią Parlamentas gina savo narių privilegijas ir pareiškia nuomonę dėl imuniteto taikymo konkrečiu atveju, teisinis pagrindas yra Darbo tvarkos taisyklės. Kaip minėjau pirmiau, tai yra vidaus taisyklės, reglamentuojančios Parlamento vidaus reikalų tvarkymą, ir jos negali būti nacionalinių valdžios institucijų pareigų šaltinis. Tai aiškiai matyti iš Darbo tvarkos taisyklių 7 straipsnio 6 dalies, kurioje numatyta: „Prašymo ginti privilegijas ir imunitetą atveju (Parlamentas) pateikia atitinkamai institucijai pasiūlymą padaryti reikiamas išvadas“. Čia Parlamentas pats (ir teisingai) įtvirtina požiūrį, kad privilegijų gynimo procedūros rezultatas yra pasiūlymas nacionalinei valdžios institucijai padaryti reikiamas išvadas, kaip reikėtų spręsti konkretų atvejį.

25. Vis dėlto į Parlamento pareikštas nuomones dėl absoliutaus imuniteto, nepaisant teisiškai neprivalomo jų pobūdžio, turėtų būti rimtai atsižvelgta ir nacionalinis teismas turėtų pripažinti jų įtikinamąją svarbą. Tai yra reikalavimas, išplaukiantis iš EB 10 straipsnyje įtvirtinto lojalaus bendradarbiavimo principo ir, kiek tai susiję su Protokolu dėl privilegijų ir imunitetų, pakartotas Protokolo 19 straipsnyje⁸. Jei nacionalinis teismas negali sutikti su Parlamentu, jis turėtų nurodyti motyvus. Iš tiesų, jeigu kiltų toks nesutarimas, tai būtų ženklas, jog šiuo atveju tikslinga Teisingumo Teismui pateikti prejudicinį klausimą, kuriuo nacionalinis teismas galėtų prašyti pateikti gaires dėl teisingo atitinkamų nuostatų aiškinimo.

26. Pirmesniuose punktuose teigiau, kad jeigu Europos Parlamentas pareiškė savo nuomonę dėl to, ar konkrečiu atveju esama absoliučios privilegijos pagal 9 straipsnį, nacionaliniai teismai „iš principo“ neprivalo vadovautis Parlamento požiūriu ir, jeigu jie su juo nesutinka, „gali“ (bet neprivalo) kreiptis į Teisingumo Teismą. Tačiau kartais tokia pareiga gali kilti iš karto taikomų 10 straipsnio pirmosios pastraipos a punkto ir atitinkamų nacionalinės teisės nuostatų.

27. Kaip matėme, 10 straipsnio pirmosios pastraipos a punkte nustatyta, kad Europos Parlamento narys savo valstybėje narėje naudojasi lygiai tokiais pačiomis privilegijomis, kuriomis naudojasi nacionalinio parla-

mento nariai. Tai yra griežtos atitikties reikalavimas. Taigi tarkime, kad tam tikroje valstybėje narėje galioja nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią nacionaliniam parlamentui pareiškus nuomonę, jog parlamento nario pareiškimui privilegija taikoma, nacionaliniai teismai privalo arba vadovautis parlamento nuomone, arba dėl šio atvejo kreiptis į aukštesnį teismą, pvz., Konstitucinį arba Aukščiausiąjį. Europos Parlamento narys iš tos valstybės narės turi teisę į lygiai tokį patį vertinimą. Tai reiškia, kad jeigu Europos Parlamentas pareiškė nuomonę dėl šio atvejo, nacionaliniai teismai turėtų arba ja vadovautis, arba dėl šio atvejo kreiptis į Teisingumo Teismą. Tokios pareigos pagrindas yra Protokolo 10 straipsnio pirmosios pastraipos a punktas, kuriame reikalaujama griežtos nacionalinio parlamento nariams ir Europos Parlamento nariams suteikiamų privilegijų atitikties⁹. Taigi nacionalinis teismas, kuriame pradėtas procesas prieš EP narį, pirmą turėtų atsakyti į klausimą, kokia būtų buvusi jo pareiga pagal nacionalinę teisę, jei atitinkamas asmuo būtų ne Europos Parlamento, bet nacionalinio parlamento narys. Jei jis būtų galėjęs nuspręsti priešingai nei nacionalinis parlamentas, tai jis gali taip pat pasielgti ir Europos Parlamento nuomonės atžvilgiu, tačiau turėtų rimtai apsvarstyti, ar nebūtų tikslinga kreiptis į Teisingumo Teismą. Kita vertus, jeigu jis būtų privalėjęs vadovautis nacionalinio parlamento nuomone arba šiuo klausimu kreiptis į aukštesnį teismą, tada jis taip pat turėtų arba vadovautis Europos Parlamento nuomone, arba Teisingumo Teismui pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Taip Europos

8 — „Taikydamos šį Protokolą, Bendrijų institucijos bendradarbiauja su atitinkamomis suinteresuotųjų valstybių narių valdžios institucijomis.“

9 — Savaiame suprantama, Europos Parlamento nuomonė bus svarbi tik tokiu atveju, jei jis nuspręstų, jog esamam EP nariui galioja privilegija pagal 10 straipsnio pirmosios pastraipos a punktą. Jeigu Parlamentas pagal 10 straipsnį atšauktų imunitetą, nacionalinis teismas vis dar galėtų suteikti privilegiją, jeigu manytų, kad konkrečiam pareiškimui taikomas imunitetas pagal 9 straipsnį, kurio Parlamentas pats negali atšaukti. Iš 9 ir 10 straipsnių kumuliatyvaus taikymo kylantį akivaizdų painumą lemia tai, kad šių straipsnių aiškinimas tenka dviem skirtingoms institucijoms (Europos Parlamentui ir teismams) ir kad sprendimas dėl imuniteto konkrečioje byloje gali priklausyti nuo abiejų institucijų priimtų sprendimų.

Parlamento nariai naudosis lygiai tokiu pačiu imunitetu, kuriuo naudojasi nacionalinio parlamento nariai. Žinoma, aiškinti nacionalinę teisę ir nustatyti, ko ji reikalauja, turi nacionalinis teismas.

pareigą vadovautis nacionalinio parlamento nuomone arba šiuo klausimu kreiptis į aukštesnį teismą, tai tokią pačią pareigą jie turi ir Europos Parlamento nuomonių atžvilgiu ir turi arba jomis vadovautis, arba šiuo klausimu kreiptis į Teisingumo Teismą.

29. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manau, kad Teisingumo Teismas į prejudicinį klausimą turėtų atsakyti taip:

28. Apibendrinant reikia pasakyti, kad Protokole dėl privilegijų ir imunitetų nėra jokios nuostatos, kuri tais atvejais, kai atitinkamas narys nepaprašė Parlamento ginti jo privilegijos, gali būti aiškinama taip, jog jis reikalauja nacionalinių teismų patiemis pradėti šią procedūrą ir prašyti Europos Parlamento nuomonės arba rekomendacijos dėl privilegijos konkrečiu atveju egzistavimo. Jeigu narys paprašė Parlamento ginti jo privilegiją, o pastarasis pareiškė savo nuomonę, jo nuomonė iš principo nėra privaloma nacionaliniam teismui, tačiau į ją turi būti rimtai atsižvelgta. Jei nacionalinis teismas padaro skirtingą nei Europos Parlamentas išvadą, gali būti tikslinga kreiptis į Teisingumo Teismą. Tačiau jeigu pagal nacionalinę teisę panašioje situacijoje, susijusioje su nacionalinio parlamento nariu, nacionaliniai teismai būtų turėję

Nacionalinis teismas, nagrinėjantis Europos Parlamento nariui pareikštą civilinį ieškinį, neprivalo prašyti Europos Parlamento nuomonės, ar skundžiamiesiems veiksams taikomas parlamentinis imunitetas, jeigu atitinkamas narys pats nepradėjo procedūros pagal Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklių 6 straipsnio 3 dalį dėl narių prašymų Parlamentui ginti jų privilegijas. Jei atitinkamas narys pradėjo šią procedūrą, o Parlamentas pareiškė nuomonę dėl jo imuniteto, ši nuomonė nacionaliniam teismui nėra privaloma, tačiau į ją turi būti rimtai atsižvelgta. Jei nacionalinis teismas mano priešingai nei Parlamentas, gali būti tikslinga Teisingumo Teismui pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Tačiau jeigu panašioje situacijoje, susijusioje su nacionalinio parlamento nariu, nacionaliniai teismai būtų turėję pareigą vadovautis nacionalinio

parlamento nuomone arba šiuo klausimu kreiptis į aukštesnį teismą, tada jie turi tokią pačią pareigą ir Europos Parlamento nuomonių atžvilgiu ir turi arba jomis vadovautis, arba šiuo klausimu kreiptis į Teisingumo Teismą (tai turi nuspręsti nacionalinis teismas).

Teismas pateiktų bent šiek tiek tokias gaires šiuo klausimu¹⁰.

IV — Protokolo 9 straipsnio taikymo sritis: „einant pareigas“

30. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neprašė Teisingumo Teismo pateikti gairių dėl Protokolo 9 straipsnio taikymo srities, didelėje nutarties, kuria kreiptasi, dalyje nagrinėjamas būtent šis klausimas: kurie nuomonių pareiškimai turėtų būti laikomi įeinančiais į narių pareigas ir kuriems dėl to turėtų būti taikoma šiame straipsnyje numatyta absoliuti privilegija? Pabrėžiu, toks klausimas gali būti tinkamas prašymo priimti prejudicinį sprendimą klausimas, ypač jei nacionaliniai teismai negalėjo pritarti Europos Parlamentui dėl to, ar konkrečiu atveju privilegija galioja. Nagrinėjamu atveju *Corte Suprema di Cassazione* gali tekti nuspręsti, ar žemesnių instancijų teismai teisingai pritaikė 9 straipsnį, taigi yra ne tik pagrįsta, bet ir pageidautina, kad Teisingumo

31. Tiesa, jeigu piliečiui, manančiam, jog parlamento nario pareiškimas jam padaryta žalos, užkertamas kelias reikalauti žalos atlyginimo teisme dėl to, kad pastarasis remiasi parlamentiniu imunitetu, kyla pavojus jo teisei kreiptis į teismą. Tam, kad nesusiformuotų dvi piliečių kategorijos – parlamento narių, kurių negalima paduoti į teismą už jų pareiškimus, ir paprastųjų piliečių, kuriems gali būti taikomi civilinės ir baudžiamosios teisės nustatyti žodžio laisvės apribojimai, – faktiškai visos teisinės sistemos galimybę remtis privilegija numato tik situacijose, kai parlamento narys vykdė savo parlamentines pareigas. Parlamentinis imunitetas nėra ginklas, kurį parlamento nariai gali naudoti asmeniniams nesutariams išspręsti, bet yra institucinė priemonė, skirta paremti politinės bendruomenės demokratinį veikimą. Iš principo jis savaime nėra neproporcingas teisės kreiptis į teismą apribojimas¹¹.

10 — Galima būtų tvirtinti, kad *Corte Suprema di Cassazione* gali pateikti antrą prašymą šioje byloje, jei jam reikalinga informacija dėl Protokolo 9 straipsnio turinio aiškinimo. Tačiau proceso ekonomiškumo sumetimais ir vadovaujantis poreikiu greitai išspręsti ginčą ir taupyti Teisingumo Teismo laiką bei išteklius šį klausimą čia vertėtų aptarti. Žinoma, net jei Teisingumo Teismas tai padarytų, tai netrukdo nacionaliniam teismui, jei jis mano esant reikalinga, pateikti kitą prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

11 — Žr. diskusiją sprendimo *Cordova prieš Italiją* (Nr. 1), Nr. 40877/98, EŽTT, 2003-I, 58–61 punktai.

32. Kai teismui reikia įvertinti, ar parlamento nario pareikšta nuomonė patenka į parlamentinių pareigų sąvoką, nagrinėti reikia pradėti nuo parlamentinį imunitetą pagrindžiančio principo, jog nariai turi galėti laisvai dalyvauti debatuose viešojo intereso klausimais, neprivalėdami taip priderinti savo nuomonių, kad jos būtų priimtinos klausytojui arba jo neįžeistų, iš baimės, kad priešingu atveju jie gali būti paduoti į teismą ar patraukti atsakomybėn¹². Tai neišvengiamai reiškia, kad EP narių išreikštas nuomones tam tikri asmenys kartais laikys perdėtomis, erzinančiomis ar užgauliomis. Tačiau liberalioje, demokratinėje valstybėje nevaržomo dialogo visuomenei rūpimomis temomis svarba yra tokia, kad iš principo net užgaulios ar kraštutinės nuomonės neturėtų būti nuslopinamos. Tai juo labiau taikoma parlamento nariams, kurie dėl savo pareigų pobūdžio atstovaujamojo valdymo sistemoje atlieka centrinį vaidmenį.

33. Parlamentinės žodžio laisvės privilegijos šaknų reikia ieškoti Tiudorų ir Stiuartų valdymo Anglijoje laikais. Privilegija laipsniškai susiformavo kaip Parlamento atsakas į

Karalių bandymus kištis į Parlamento debatus ir riboti Parlamento iniciatyvos teisę¹³. Įstatymų leidėjas ją įtvirtino Teisių bilio (*Bill of Rights*) 9 straipsnyje: „Žodžio laisvė ir Parlamento debatai bei procedūros negali būti sutrukdyti ir ginčijami jokiam teisme ar bet kurioje kitoje vietoje nei Parlamentas“. Privilegija pradžioje taikyta kaip erdvė ribota institucinė priemonė, nes tuo metu politinis dialogas buvo sutelktas parlamente. Parlamento valdžia buvo priešiška monarcho valdžiai, kuris parlamentinėje veikloje išvėlgė grėsmę savo paties statusui; taip kilo noras kištis į tai, kas vyko parlamente, o pastarojo atsakas lėmė privilegijos įtvirtinimą.

34. Tačiau šiais laikais politinis dialogas ir debatai visuomenei rūpimais klausimais vyksta daug platesniame forume. Dabar egzistuoja daug platesnė viešoji erdvė, apimanti spaudą bei elektroninę žiniasklaidą ir internetą, kurioje asmenys bendrauja ir dalyvauja politiniame dialoge. Parlamento narių kaip politinių debatų tarpininkų ir skatintojų vaidmuo šioje plačioje viešojoje erdvėje yra toks pat svarbus kaip ir jų vaidmuo

12 — Kaip Europos žmogaus teisių teismas pažymėjo sprendimo *A prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 35373/97, EŽTT, 2002-X, 75 punkte: „(Parlamento nariams) suteikiama imunitetą pagrindžiantis principas <...> yra leisti, kad (jie) dalyvautų prasminguose debatuose ir atstovautų savo rinkėjams viešojo intereso klausimais, neprivalėdami riboti savo pastabų arba redaguoti savo nuomonės dėl grėsmės būti paduotiems į teismą ar į kitą tokią instituciją“.

13 — D. Limon ir W.R. McKay „Erskine May's Treatise on The Law, Privileges, Proceedings and Usage of Parliament“, *Butterworths*, 1997, p. 69 ir paskesni; R. Blackburn ir A. Kennon „Griffith and Ryle on Parliament Functions, Practice and Procedures“, *Sweet and Maxwell*, 2003, p. 126.

vien parlamente; mūsų lūkestis, jog jie dalyvaus dialoge su pilietine visuomene ir pristatys savo idėjas ne tik parlamento salėje, bet ir erdvėje, kurią siūlo pilietinė visuomenė, yra modernios demokratijos požymis. Drįstu teigti, kad iš tiesų labai didelė šiuolaikinio politinio dialogo dalis vyksta apskritai ne parlamente. Tai – realybė, kurios mes negalime ignoruoti; ją ignoruosime, jei laikysimės požiūrio, jog parlamentine privilegija saugomi tik pačiame parlamente padaryti pareiškimai.

35. Taigi kriterijus, skirtas nustatyti, kurie pareiškimai padaryti nariams vykdant pareigas, negali būti erdvinis. Požiūris, kad tik Europos Parlamente vykstančioms parlamentinėms procedūroms taikoma Protokolo 9 straipsnyje numatyta apsauga, būtų pernelyg siauras. Europos Parlamento narių galimybė dalyvauti debatuose Parlamente posėdžių salėje nebijant, kad prieš juos bus imtasi procesinių veiksmų, yra tokia pat svarbi kaip ir jų galimybė dalyvauti platesniame viešajame dialoge be tokios baimės. Kitaip tariant, sprendžiant klausimą, ar taikomas Protokolo 9 straipsnis, svarbi ne *vieta*, kur parlamento nariai kalba, o to, ką jie sako, *pobūdis*¹⁴.

14 — Tiek Europos Parlamentas, tiek Komisija patvirtino, kad erdvės kriterijus yra netinkamas ir kad už Parlamento ribų išsakytiems pareiškimams, jei jie susiję su Parlamento nario parlamentine veikla, turėtų taip pat būti taikoma 9 straipsnio apsauga.

36. Šis požiūris, mano manymu, atitinka Europos žmogaus teisių teismo praktiką dėl politinių kalbų svarbos. Tai, kad tokioms kalboms pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnį taikoma aukščiausio lygio apsauga ir kad nacionalinės priemonės, turinčios įtakos politinės nuomonės reiškimui, Strasbūro teismo bus griežtai kontroliuojamos, yra nusistovėjęs principas¹⁵. Minėtas teismas šią stiprią politinių kalbų apsaugą išplėtė ir kitų visuomenei svarbių klausimų atžvilgiu¹⁶. Šio požiūrio loginis pagrindas yra tai, kad mums reikia užsitikrinti saugią erdvę, kurioje vyktų viešas dialogas; toje erdvėje gali būti apsaugota net ir užgauli ar papiktinanti kalba, nes ji labai dažnai turi „unikalią galią atkreipti dėmesį, paneigti senus įsitikinimus ir šokiruoti auditoriją taip, kad ši pripažintų egzistuojant dar nepažintus gyvenimo

15 — 1986 m. liepos 8 d. Sprendimas *Lingens prieš Austriją*, A serija, Nr. 103; 1989 m. vasario 22 d. Sprendimas *Barfod prieš Daniją*, A serija, Nr. 149; 1992 m. balandžio 23 d. Sprendimas *Castells prieš Ispaniją*, A serija, Nr. 236; 1992 m. rugpjūčio 28 d. Sprendimas *Schwabe prieš Austriją*, A serija, Nr. 242-B; 1991 m. gegužės 23 d. Sprendimas *Oberschlik prieš Austriją (Nr. 1)*, A serija, Nr. 204; 1998 m. rugsėjo 23 d. Sprendimas *Lehideux ir Isorni prieš Prancūziją*, EŽTT, 1998-VII. Toliau žr. diskusiją I. Loveland „Political Libels: A Comparative Study“, *Hart Publishing*, 2000, p. 107 ir paskesni.

16 — 1992 m. birželio 25 d. Sprendimo *Thorgeirson prieš Islandiją*, A serija, Nr. 239, 64 punktą: „Teismo praktika nesuteikia pagrindo skirti <...> politinę diskusiją ir diskusiją kitais viešai susirūpinimą keliančiais klausimais“.

būdas“¹⁷. Būtent tokiam politiniam dialogui apsaugoti ir skatinti skirtas Protokolo 9 straipsnis, ypač EP narių pareiškštų nuomonių atžvilgiu.

tikra diskutuojant viešojo intereso klausimu pareikšta nuomone. Teismų vaidmuo nėra pakeisti visuomenės vertinimą savuoju, sprendžiant dėl politinių pareiškimų tinkamumo ir tikslumo.

37. Nuostata, jog 9 straipsnis turi būti aiškiamas plačiai ir suteikti Europos Parlamento nariams plačią apsaugą, taikomi du apribojimai. Pirma, aptariama nuomonė bet kuriuo atveju turi būti pareikšta tikrai viešojo intereso klausimu. Nors pareiškimui bendros svarbos klausimu bus taikoma absoliuti 9 straipsnyje įtvirtinta privilegija, nesvarbu, ar jis padarytas parlamento patalpose, ar už jo ribų, šia privilegija EP nariai negalės remtis bylose ar ginčiuose su kitais asmenimis, kurie, nors su jais susiję asmeniškai, neturi didesnės reikšmės plačiajai visuomenei. Panašaus požiūrio Europos žmogaus teisių teismas laikėsi dėl įvairaus pobūdžio kalboms suteikiamo skirtingo apsaugos lygio. Pareiškimui, kuris neprisideda prie bendro intereso debatų, nors ir patenka į teisės į saviraiškos laisvę taikymo sritį, nebus taikoma aukščiausio lygio apsauga, suteikiama politinei kalbai ir kalbai bendros svarbos klausimais¹⁸. Šiuo klausimu noriu aiškiai pažymėti: atsakymą į klausimą, ar tokiu pareiškimu prisidedama prie viešųjų diskusijų, lemia ne pareiškimo stilius, tikslumas ar teisingumas, o temos pobūdis. Net potencialiai užgaulus arba netikslus pareiškimas gali būti apsaugotas, jei jis susijęs su tam

38. Antra, reikia atskirti faktinius kaltinimus tam tikriems asmenims nuo nuomonių bei subjektyvaus vertinimo¹⁹. Kaip nusprendė Europos žmogaus teisių teismas, „faktų egzistavimą galima įrodyti, o subjektyvaus vertinimo teisingumo įrodyti neįmanoma. Reikalavimo įrodyti subjektyvaus vertinimo teisingumą neįmanoma įgyvendinti ir jis pažeidžia pačią nuomonės laisvę, kuri sudaro pagrindinę 10 straipsnyje įtvirtintą teisę dalį“²⁰. Kai Parlamento narys pareiškia subjektyvią nuomonę bendros svarbos klausimu, kad ir kokia nuvilianti ar užgauli ji galėtų atrodyti kai kuriems asmenims, jis iš principo turi galėti pasinaudoti absoliučia privilegija. Tačiau Protokolo 9 straipsnis, kuriame aiškiai minima „nuomonė“, neapima EP narių pareiškimų, kuriuose yra faktinių kaltinimų kitiems asmenims. Pavyzdžiui, pasakymas, jog tam tikras asmuo yra nekompetentingas ir turėtų atsistatydinti iš pareigų, yra tam tikros formos kritika, kuri, nors ir gali įžeisti tą asmenį, yra nuomonės pareiškimas ir patenka į Protokolo 9 straipsnio taikymo sritį. Lygiai taip pat pareiškimams, kurie nėra skirti konkreitiems asmenims, o veikiau apibūdina instituciją, turi būti taikoma plati apsauga. Nesigilindamas į

17 — R. Post „Constitutional Domains: Democracy, Community, Management“, *Harvard University Press*, 1995 m., p. 139.

18 — Pvz., byloje *von Hannover prieš Vokietiją*, EŽTT 40 (2005), p. 1, Strasbūro teismas nusprendė, kad nuotraukų, kuriose Monako princesė Karolina vaizduojama atliekanti įvairią kasdienę veiklą, pvz., vakarieniaujanti ar apsipirkinėjanti, paskelbimui, skirtingai nei politinio pobūdžio publikacijoms, galioja ribota apsauga pagal Konvencijos 10 straipsnį.

19 — Tiesa, ne visada bus paprasta atskirti subjektyvų vertinimą nuo fakto konstatavimo, ir šiuo tikslu įvairūs teisėjai bei mokslininkai taikė keletą analizės metodų. Vis dėlto tai išlieka geriausias atskyrimo būdas. Žr. diskusiją R. Post, nuoroda 17 išnašoje, p. 153 ir paskesni.

20 — *Feldek prieš Slovakiją*, Nr. 29032/95, EŽTT, 2001-VIII, 75 punktas.

šios bylos faktines aplinkybes, manau, kad yra ryškus skirtumas tarp atskiriems teisėjams skirtų pareiškimų ir pareiškimų, susijusių su teismų sistema apskritai. Ši sistema yra svarbus viešojo gyvenimo aspektas, apie kurį diskutuoti politiniuose debatuose yra neabejotinai svarbu. Tačiau pasakymas, jog tam tikras asmuo (teisėjas ar bet kuris kitas atitinkamas asmuo) iššvaistė viešąsias lėšas arba yra korumpuotas, yra faktinis kaltinimas, ir asmuo, apie kurį padarytas pareiškimas, turi galėti kreiptis į teismus dėl jų paneigimo, o pareiškimo autoriaus turėtų būti pareikalauta įrodyti jo kaltinimų teisingumą, nesvarbu, ar jis yra parlamento narys.

39. Šis pareiškimo, kuriuo išreiškiama bendra kritika, ir faktinio kaltinimo asmeniui atskirimas buvo pagrindinis Strasbūro teismo sprendime *Patrono, Cascini ir Stefanelli prieš Italiją*²¹ (kurį prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodo *Corte Suprema di Cassazione*) nagrinėtas klausimas. Ta byla buvo susijusi su dviejų Parlamento narių pareiškimais apie kelis teisėjus dėl jų profesinio elgesio, kol jie dirbo Teisingumo ministerijos teisėkūros skyriuje. Strasbūro teismas pažymėjo, kad atsakovai parlamento nariai pareiškė ne bendro pobūdžio politines nuomones apie teisminės ir vykdomosios valdžios santykius, o ieškovams teisėjams priskyrė konkrečius neteisėtus veiksmus ir

leido suprasti, jog jie turi atsakyti baudžiamąja tvarka²². Tiesa, teismas taip pat nurodė faktą, kad pareiškimai buvo padaryti spaudos konferencijoje, o ne įstatymų leidybos rūmuose, tačiau tai antraeilė aplinkybė. Europos žmogaus teisių teismas niekada nebuvo nusprendęs, kad pareiškimui netaikoma parlamentinė privilegija vien todėl, jog jis padarytas ne parlamento patalpose.

40. Apibendrinant reikia pasakyti, kad Protokolo 9 straipsnis, užtikrinantis EP nariams absoliučią privilegiją einant pareigas išreikštų nuomonių atžvilgiu, turi būti aiškinamas plačiai. Jis apima nuomonės pareiškimą ir subjektyvų vertinimą visuotinės ir (arba) politinės svarbos klausimais, nesvarbu, ar jie padaryti Europos Parlamente. Tai apima pareiškimus, kurie gali nuvilti ar įžeisti plačiąją visuomenę arba konkrečius asmenis, su kuriais jie gali būti susiję. Kita vertus, imunitetu negalima remtis tuo atveju, kai pateikti faktiniai kaltinimai asmeniui, arba privačių reikalų, nesusijusių su visuomenei rūpimais ar politinių debatų dalį sudarančiais klausimais, atveju.

21 — Skundas Nr. 10180/04, 2006 m. balandžio 20 d. sprendimas.

22 — Ten pat, 62 punktas: „(Atsakovai) ne pareiškė bendro pobūdžio politines nuomones apie teisminės ir vykdomosios valdžios santykius ar apie įstatymo dėl teismo pavedimų projektą, o veikiau ieškovams priskyrė konkrečius neteisėtus veiksmus. Tokiu atveju teisės kreiptis į teismą neuztikrinimo negalima pateisinti vien tuo, kad ginčas gali būti politinis ar susijęs su politine veikla“.

V — Išvada

41. Dėl pirmiau išdėstytų priežasčių manau, kad Teisingumo Teismas turėtų *Corte Suprema di Cassazione* pateikti tokį atsakymą:

Nacionalinis teismas, nagrinėjantis Europos Parlamento nariui pareikštą civilinį ieškinį, neprivalo prašyti Europos Parlamento nuomonės, ar skundžiamiesiems veiksams taikomas parlamentinis imunitetas, jeigu atitinkamas narys pats nepradėjo procedūros pagal Europos Parlamento darbo tvarkos taisyklių 6 straipsnio 3 dalį dėl narių prašymų Parlamentui ginti jų privilegijas. Jei atitinkamas narys pradėjo šią procedūrą, o Parlamentas pareiškė nuomonę dėl jo imuniteto, ši nuomonė nacionaliniam teismui nėra privaloma, tačiau į ją turi būti rimtai atsižvelgta. Jei nacionalinis teismas mano priešingai nei Parlamentas, gali būti tikslinga Teisingumo Teismui pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Tačiau jeigu panašioje situacijoje, susijusioje su nacionalinio parlamento nariu, nacionaliniai teismai būtų turėję pareigą vadovautis nacionalinio parlamento nuomone arba šiuo klausimu kreiptis į aukštesnį teismą, tada jie turi tokią pačią pareigą ir Europos Parlamento nuomonių atžvilgiu ir turi arba jomis vadovautis, arba šiuo klausimu kreiptis į Teisingumo Teismą (tai turi nuspręsti nacionalinis teismas).